

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik
christian.veske@volinik.ee

Teie 08.07.2026 nr 2-5/30_2026

Meie 21.09.2026 nr 10-4/5236-2

Vastus Justiits- ja Digiministeeriumile esitatud soovitudele

Lugupeetud Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik Veske

Täname Teid soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku aastaraamatu jagamise ning Justiits- ja Digiministeeriumi tööks antud soovitude eest. Esitame järgnevalt ministeeriumi vastused soovitudele.

1. Viia lõpule võrdsete võimaluste seaduse eelnõu menetlusprotsess ning tagada kõikidele inimestele võrdne õiguslik kaitse

Justiits- ja Digiministeerium peab soolise võrdsuse ja võrdsete võimaluste seaduse eelnõus käsitletavaid küsimusi väga oluliseks. Võrdse kohtlemise põhimõtte järgimine, inimeste tõhus õiguskaitse ning õigusraamistiku selgus on olulised väärtused, mille tagamisele tuleb jätkuvalt tähelepanu pöörata. Eelnõu puudutab ühiskondlikult olulisi ja tundlikke küsimusi, mille käsitlemine eeldab erinevate õiguste, huvide ja esitatud seisukohtade põhjalikku kaalumist. Peame oluliseks, et neid seisukohti võrdsete võimaluste valdkonna kujundamisel arvesse võetaks.

2. Kaasajastada vaenukõne regulatsioon, et paremini kaitsta avalikku julgeolekut ja inimõigusi

Justiits- ja Digiministeerium on valmistanud ette uue vaenukõnet käsitleva seaduseelnõu eesmärgiga viia Eesti õigus kooskõlla Euroopa Liidu raamotsuse nõuetega. Uus, 2025. aastal ette valmistatud ja 2026. aasta aprillis Riigikantseleile esitatud eelnõu on varasema Riigikogu menetluses olnud eelnõuga 232 SE võrreldes kitsam. Selle eesmärk on ühelt poolt täita raamotsuse nõuded ning teiselt poolt hoiduda liigsest ülekriminaliseerimisest. Praegu on eelnõu jätkuvalt Riigikantseleis.

3. Luua tõhus süsteem tehisarupõhise diskrimineerimise ennetamiseks ja seiramiseks

Eesti digiühiskonna üks keskseid eesmärke, lähtudes [digiühiskonna arengukavast 2035](#), on inimkeskse, usaldusväärse, tõhusa, nutika ja hukukindla digiühiskonna arendamine.

Selle toetamiseks kasutame ja levitame EquiTechi projekti raames välja töötatud materjale ja metoodikaid ning teisi tehisaru usaldusväärssust toetavaid lahendusi. Samuti analüüsime jätkuvalt uusi võimalusi, kuidas tugevdada tehisaru ja andmehalduse inimkesksust ning toetada avaliku sektori asutusi vastutustundlike tehisarulahenduste kasutamisel.

Diskrimineerimisriskide ennetamisel on oluline ka algoritmiliste lahenduste läbipaistvus. Selle toetamiseks arendame algoritmivaramut, mille kaudu avalikustatakse teavet avalikus sektoris kasutatavate algoritmiliste lahenduste kohta. Suurem läbipaistvus aitab nii avalikkusel kui ka järelevalveasutustel paremini mõista, kus ja millisel eesmärgil algoritmilisi lahendusi kasutatakse, ning toetab võimalike riskide varasemat tuvastamist.

Võrdõigusvoliniku pädevuse laiendamise ettepaneku puhul tehisarupõhise diskrimineerimise seireks peame asjakohaseks arutada edasisi koostöövõimalusi ning erinevate osapoolte rolle diskrimineerimisriskide ennetamisel ja seiramisel.

4. Riiklike digilahenduste pakkumisel tuleb tagada mittedigitaalsete alternatiivide olemasolu

Digiteenuste areng on Eestis alates 2000. aastast olnud tormiline. Digiteenuste arendamine ja eID-vahendite laialdane kasutamine on loonud inimestele kiire, mugava ja läbipaistva võimaluse avaliku sektoriga suhtlemiseks ja teenuste kasutamiseks. Lisaks on riik paralleelselt panustanud digioskuste arendamisse ning tegelenud veebilehtede ja mobiilirakenduste ligipääsetavuse nõuete rakendamisega. Avalike otseste teenuste digitaalses kanalis kasutamise osatähtsus on Eestis väga kõrge.

Digiteenustel on olemas mittedigitaalsed alternatiivid. Inimestel on jätkuvalt võimalik pöörduda asutuste poole telefoni teel ja käia teenindusbüroos. Teenindusbürood ei asu küll enam kõigis maakonnakeskustes, kuid riigi ametiasutusse füüsiline pöördumine ei ole üldjuhul seotud inimese elukohaga. See tähendab, et asutuse teenindusbüroosse võib pöörduda üle Eesti. Teeninduskanalite muutused on tingitud muu hulgas inimeste käitumise ja büroode külastatavuse muutumisest.

Minimaalne juurdepääs internetile on tagatud kõigile rahvaraamatukogudes, kus on olemas ka abi arvuti kasutamiseks. Vähendamaks vajadust pöörduda asutuste poole, on asutused välja töötanud proaktiivseid, taustal toimivaid teenuseid, näiteks ravikindlustuse saamine juhul, kui inimese kohta tehakse kanne töötamise registris. Samuti on loodud sündmusteenuseid, mille raames on omavahel seotud mitu sama elusündmusega seotud teenust, näiteks lapse sünniga seonduvad teenused.

1. jaanuaril 2027 jõustub haldusmenetluse seaduse §-s 7¹ automaatse haldusmenetluse regulatsioon, mis peaks samuti vähendama vajadust pöörduda ametiasutuste poole. Neil, kes ei soovi digiteenuseid kasutada, tuleb arvestada sellega, et teenuse kasutamine võib võtta kauem aega.

Digiühiskonna arengukava 2035 kohaselt on avalikud teenused kasutajakesksed, ligipääsetavad, proaktiivsed ning kasutajate elu- või ärisündmuste seisukohast terviklikud, ulatudes üle asutuste, sektorite ja riikide piiride. Teenused jõuavad inimeseni õigel ajal, sobival viisil ja kujul ning minimaalse halduskoormusega.

Aastaks 2035 on kavas välja arendada ja võtta kogu riigis kasutusele komponendid, platvormid ja tööriistad, mis loovad ühtse kasutajakogemuse, tagavad teenuste ligipääsetavuse eri gruppidele, on riigile kokkuvõttes odavamad ning kiirendavad teenuste arendamist.

5. Keelduda eelnõude kooskõlastamisest, kui õigusloome protsessis ei ole täidetud soolise võrdõiguslikkuse seaduse § 9 lõikes 2 sätestatud soolõime nõue

Justiits- ja Digiministeeriumi ülesanne on kontrollida Vabariigi Valitsuse ettevalmistatavate seaduseelnõude vastavust hea õigusloome ja normitehnika eeskirjale, mis muu hulgas hõlmab mõju hindamise kvaliteedi kontrollimist. Mõju soolisele võrdõiguslikkusele on üks valdkondadest, millele tuleb eelnõu ettevalmistamisel tähelepanu pöörata. Kui Justiits- ja Digiministeerium tuvastab selles osas puudusi, näiteks kui on ilmne, et muudatuse mõju naistele ja meestele on erinev, juhitakse sellele kooskõlastamise käigus tähelepanu.

Lisaks võidakse eelnõu seletuskirjas hinnata naiste ja meeste võrdset kohtlemist eelnõu põhiseaduspärasuse analüüsi raames, kui on tuvastatud, et kavandatav muudatus võib riivata võrdsuspõhiõigust. Justiits- ja Digiministeerium hindab ka põhiseaduspärasuse analüüsi piisavust ning juhib tähelepanu, kui analüüs tuleb seletuskirja lisada või kui see vajab täiendamist.

Otsus eelnõu kooskõlastamata jätmise kohta tehakse, lähtudes eelnõu sisust ja kvaliteedist tervikuna. Puudus soolise võrdõiguslikkuse mõju hindamisel või sellega arvestamisel võib olla üks asjaoludest, mida seejuures arvesse võetakse, kuid lõplik otsus kujuneb eri tegurite koosmõjus.

Kuigi Justiits- ja Digiministeerium kontrollib eelnõude kvaliteeti keskselt, paikneb parim valdkondlik teadmine ja pädevus võimalike probleemkohtade tuvastamiseks siiski Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumis.

Ühtlasi on ettevalmistamisel Vabariigi Valitsuse määruse „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“ muudatused, millega muu hulgas täpsustatakse mõju hindamisele kohalduvaid nõudeid. Edaspidi on

kavas nimetada eeskirjas eraldi mõjuvaldkonnana mõju võrdsetele võimalustele, mis praegu kuulub sotsiaalse mõju valdkonna alla. Muudatuse eesmärk on valdkonna parem esiletoomine mõju hindamisel.

Täname Teid veelkord esitatud soovitude eest ning kinnitame, et peame oluliseks jätkuvat koostööd võrdse kohtlemise ja soolise võrdõiguslikkuse edendamisel.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Liisa-Ly Pakosta
justiits- ja digiminister

Klen Teder 53094460
klen.teder@justdigi.ee